

Høringssvar: Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, og forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta.

Vi viser til høringsbrev av 11.06.21 fra Olje- og energidepartementet om "Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs", og forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta.

Norsk Industri vil innledningsvis påpeke viktigheten av Stortingsmelding nr. 36/21 – "Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser". Meldingen er en god bunnplanke, og gir fakta og beskrivelser av relevante bransjer, teknologier og muligheter. Det er viktig at den følges opp med konkret og målrettet politikk i årene fremover. Både denne og prosessene for tildeling av areal med påfølgende utbygginger for havvind, er viktige for å oppnå økt produksjon av fornybar energi, nødvendig teknologisk og industriell utvikling og verdiskaping. Klargjøring av rammevilkår, virkemidler og konsesjonsprosessen for havvind er helt nødvendig.

Norsk Industri sitt høringssvar til "Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknad for vindkraft til havs" kommer under, og våre hovedpunkter er:

- **Tidsplan**
- **Tildelingsprosess**
 - **Utvikling av norsk leverandørindustri og verdiskaping**
- **Hybridnett**
- **Høyt ambisjonsnivå og portefølje av prosjekter**
- **Forskning, teknologiutvikling og industrialisering**

Positivt at det etableres en veileder

Det er positivt at departementet nå etablerer en veileder for arealtilgang for utbygging av vindkraft til havs. Det er bra at det legges opp til at utbygging skal skje i samsvar med samfunnsmessige målsettinger og at hensyn til miljø, sikkerhet og andre interesser blir tatt vare på. Havvind har potensial til å bli en betydelig og lønnsom næring i Norge, øke fornybar strømproduksjon, spille en rolle for elektrifisering av sokkelen og ikke minst videreutvikle norsk leverandørindustri. Et godt hjemmemarked er svært viktig for utvikling av produkter, teknologi og tjenester som kan åpne for bedre eksportmuligheter. For å utløse disse mulighetene, er det avgjørende at tempoet i prosessene holdes oppe og at det planlegges for hybrid nettutvikling.

Tidsplan for utbyggingsprosessene

Tiden som er satt av til myndighetsbehandling må være effektiv. Det er rom for betydelig raskere prosesser enn det veilederen legger opp til. Myndighetene må se på mulighetene for å effektivisere prosessene gjennom parallelle løp, sette tidsfrister, ha kapasitet i saksbehandling og vurdere om staten

kan ta et større ansvar for miljøkartlegging og konsekvensutredning om dette bidrar til å redusere ledetid for utbyggingene. Det haster med konkrete utbyggingsprosjekter i stor skala for at utbyggere, leverandørbedrifter og andre skal satse og kunne oppnå betydelige andeler innenfor et globalt havvindmarked.

Norsk Industri har i 2020 og 2021 gjennomført prosjektet "[Leveransemodeller til havvind](#)". Vi fant store naturgitte og industrielle fortrinn i Norge for havvindutbygginger i Nordsjøen, samt en veldig stor interesse og kompetanse hos norske miljøer. Både blant utbyggere og leverandører har mange nye konstallasjoner og samarbeid blitt annonsert som øker mulighetene til å lykkes.

Den skisserte tidsplanen i forslag til veileder legger opp til svært lange prosesser. Det ser ut til at det vil kunne gå nærmere 10 år til prosjekter er realisert på Utsira Nord og i Sørilige Nordsjø II. Det er for lang tid. Konesjonsprosessen skal sikre gode konsekvensutredninger, detaljplanlegging og en forsvarlig utbygging av anleggene. Aktuelle aktører må bli involvert, beslutningene må ha legitimitet og viktige løsninger og konsekvenser må bli belyst. Myndighetene må anstrenge seg for å korte ned på saksbehandlingstid, sørge for tilstrekkelig med ressurser og god kapasitet til å avklare spørsmål og uklarheter underveis. Rask tildeling vil radikalt øke muligheten for å utvikle en norsk leverandørindustri innen havvind. Det må altså holdes et høyt tempo, men innen forsvarlige rammer. Det bør etableres tidsfrister for både myndigheter og næringsaktørene i de ulike stegene i søknads- og konsesjonsprosessen. Norsk Industri støtter regjeringens valg av en utviklerdrevet modell for Norsk sokkel. Men i tilfeller hvor det kan være tids- og kostnadsbesparende kan myndighetene selv vurdere å sette i gang noen av de nødvendige utredninger som f. eks kartlegging av topografi og miljø.

Myndighetene kan for eksempel vurdere å sette ut betalte oppdrag på disse områdene til bedrifter eller andre egnede aktører. Kostnader for deler av dette arbeidet kan dekkes av de som får tildelt utbyggingsarealer og konsesjon. Innsamling av fakta om utlyste arealer er grunnleggende viktig for å redusere risikoen for både myndigheter og aktører. Det å søke på et bestemt område og finne best egnet konsept, er enklere og mindre risikofylt jo mer en kjenner informasjon om grunnforhold, nett-tilknytning osv. Prosjekt-utvikling og prosjektgjennomføring må være industrielt drevet.

Vårt hovedanliggende er raskest mulig fremdrift med kvalitet, og at dette må være styrende.

Tildeling av konsesjon

Valg av modell for tildeling av areal og konsesjon har stor betydning for utvikling av nasjonal leverandørindustri. Prinsippene og metoden for tildelingsprosessen er avgjørende for hvilke aktører og hvilke prosjekter og teknologier som får tildelinger.

Pre-kvalifisering

Norsk Industri støtter forslaget om å innføre en prekvalifiseringsmodell av søkere, og en grundig prekvalifisering av søkere må gjennomføres uavhengig av tildelingsmodell. Det er flere gode elementer og erfaringer å hente fra prekvalifiseringsordninger for leverandører og rettighetshavere innen petroleumsbransjen. Samtidig må prekvalifiseringskriteriene justeres til å reflektere risikobildet og typen virksomhet havvind representerer. Det sentrale er at kravene i prekvalifiseringsordningen utformes for å sikre at prosjektene vil bli utviklet og bygget ut av kompetente aktører. Interessen for feltene som er lyst ut og investeringsviljen er stor, og vi har registrert rundt 10 konsortium som planlegger å delta i konkurransen om tildelinger på Sørilige Nordsjø II. Den store interessen og at kompetente aktører finner sammen er positivt, og bidrar til mangfold.

Det er viktig at prekvalifisering ikke etterspør detaljerte prosjektspesifikke opplysninger eller legger føringer for utviklingen av prosjektet. Norsk Industri mener at dette hører hjemme i neste fase

(auksjon/tildeling) der det vil være en konkurranse mellom de kvalifiserte søkerne. Det må unngås at andre aktører får innsikt i konsepter, teknologiske løsninger og planer hos konkurrenter før konsesjonssøknader sendes inn.

Tildelingsprosess

Det norske systemet fra petroleum der tildeling gjøres etter objektive og kvalitative kriterier, kombinert med næringsrettede FoU og omstillingsmidler, har gitt en nasjonal, eksportrettet leverandørindustri til olje og gass med høy anerkjennelse internasjonalt. En slik utvikling ønsker Norsk Industri også for norsk leverandørindustri innen havvind. Norsk Industri anbefaler med bakgrunn i dette en kvalitativ tildelingsmodell for havvind for norsk sokkel.

Norsk Industri mener kvalitative tildelingskriterier kan være:

- Kvaliteten ved det planlagte prosjektet, herunder nasjonale ringvirkninger, verdiskapning og sysselsetting
- Hvordan prosjektet styrker norsk næringsliv og industriell utvikling
- Andel ny teknologi
- Kompetanse og kompetanseutvikling
- Prosjektets klima- og miljøeffekt, inklusive CO₂-regnskap
- Søkers tekniske kompetanse, erfaring og ressurstilgang
- Hensyn til distriktpolitiske interesser og øvrig virksomhet
- Søkers finansielle kapasitet

Bruk av kvalitative kriterier sammen med for eksempel vektlegging av kontraktstrategier, leveringssikkerhet, gjennomføringstid, HMS-standarder, bruk av fagarbeidere og kompetanseutvikling vil bidra til å styrke norsk industriutvikling og konkurransevne.

- Forsyningsbaser må ligge i Norge. Det er viktig for at verdiskapingen skal skje i landet. Baser kan i tillegg gi langsiktige og trygge arbeidsplasser og ivareta beredskapshensyn.
- Det må unngås tildelingsprinsipper som kun favoriserer store globale utbyggere med egne leverandørkjeder, noe som vil gjøre det vanskeligere å utvikle en norsk leverandørindustri.
- Søk internasjonal erfaring på hva som har fungert og ikke har fungert i andre land og regioner med erfaring fra havvind-utbygginger med hensyn på utvikling av egen leverandørindustri og kompetanse.
- Industrielle ringvirkninger bør inngå som en del av underlaget for valg av aktør og prosjekt.

Auksjonsmodell

Norsk Industri mener Sørlege Nordsjø II per i dag ikke er moden nok for en auksjonsmodell. Det er fortsatt stor usikkerhet om sentrale spørsmål som dybde- og grunn-forhold, avstander til infrastruktur og land, nettilgang, markedet er relativt umodent, og norske myndigheter mangler erfaring med auksjon. For aktørene vil det være svært krevende å prise arealer i en auksjon, siden man mangler sammenligningsgrunnlag og vil måtte prise inn en høy usikkerhet. På nåværende tidspunkt er derfor kvalitative kriterier mer formålstjenlig for tildeling også for SNII. Det vil også her i en tidlig fase være viktig å sikre aktørmangfold, innovasjon og industriell utvikling.

Den foreslåtte auksjonsmodellen vil antagelig hindre de beste samfunnsøkonomiske prosjektene. Erfaring fra den globale petroleumsindustrien og fra bunnfast vindkraftindustri er at auksjonsregimet virker negativt inn på utvikling av lokale industriaktører. Dette synes spesielt fremtredende i umodne markeder. Disse ulempene kan delvis kompenseres for ved å introdusere krav til lokalt innhold der det er konkurranserettslig mulig. Likevel er erfaringen fra auksjonsregimer at utbyggerne ikke investerer tilstrekkelig i å utvikle lokal leverandørindustri, da de ofte ser til etablerte leverandørkjeder og sokler

for å redusere egen risiko og dekke auksjonskostnadene. En konsekvens er at utvikling av kunnskap, kompetanse og IP ligger igjen hos de utenlandske utviklerselskapene og deres etablerte leverandørkjeder. Lokal industri mister dermed muligheten til å delta og konkurrere på like vilkår, og dermed reduseres muligheten for omstilling, vekst og fremtidige eksportmuligheter.

For Utsira Nord mener Norsk Industri at auksjonsprinsipp ikke er aktuelt. Disse arealene skal først og fremst benyttes til å være driver for teknologiutvikling og nye løsninger innen flytende havvind, og det trengs økonomisk støtte fra myndighetene.

Sørlig Nordsjø II/produksjonspotensialet

Regjeringen har lagt opp til at det blir tildeling på bare to til tre prosjektområder med totalt installert effekt på 3 GW for SNII. Norsk Industri mener det må komme flere tildelinger på dette arealet fremover, og effektuttaket fra SNII kan økes betydelig uten å ta i bruk større arealer. Fordeler er:

- Foreløpige undersøkelser og erfaringer fra andre land viser at det utlyste området for SNII kan gi atskillig større effekt enn de planlagte 3 GW.
- Utbyggingsprosjektene er i hovedsak subsidiefrie, så økt kapasitet på Sørlige Nordsjø II er en enkel måte for myndighetene for å sikre økt fornybar energiproduksjon
- Rask tildeling vil radikalt øke muligheten for å utvikle en norsk leverandørindustri innen havvind. Det holder ikke med 1-3 prosjekter og totalt 3 GW for at sterke norskbaserte leverandørkjeder skal kunne etableres, det bør regelmessig komme prosjekter i en "pipeline".
- Tildelingen bør ikke begrenses både med areal og effekt. En begrensning på antall GW innenfor tildelt areal gjør at områdene utnyttes mindre effektivt og utbyggingen kan bli suboptimale. Samhandling og dialog med andre aktører i havet er viktig, og da er det attraktivt med havvindparker som utnytter arealet effektivt for strømproduksjon.
- Flere prosjekter kan bidra til bedre og mer kostnadseffektive nettløsninger.
- Gode grunninvestering i infrastruktur vil gi en bedre og mer effektiv utbygging i de neste fasene.

Økt utnyttelse vil gi ett bredere aktørbilde, og en høyere strømproduksjon.

Hybridnett til havs

På sikt er utvikling av et Nordsjønett en forutsetning for å lykkes med norsk havvind. Med dette oppnås samfunnsøkonomisk gode nettløsninger som tjener norske interesser. Norge bør allerede i den første utlysingsrunden på SN II utnytte mulighetene til å utvikle hybride nett med forbindelse både til det norske kraftnettet og et tredjeland, noe som er en fleksibel og effektiv infrastruktur for kraftproduksjon til havs. OED bør i veilederen sikre at aktørene får incentiver til å bidra til en slik utvikling. Valg av en auksjonsmodell med hovedvekt på pris for tildeling av areal vil ta bort incentivene for aktørene til å planlegge hybride prosjekter og i stedet fokusere på radiale forbindelser, siden dette vil innebære lavere regulatorisk og kommersiell risiko på kort sikt.

Norsk Industri mener det er fornuftig at Statnett får tildelt en rolle som systemansvarlig for nettet, og det er viktig at Statnett og norske myndigheter for øvrig jobber med samordning med europeisk netttilknytning. Statnett må være proaktive og en pådriver for å legge til rette for infrastruktur. Det må også lages tydelige prosesser med klart definerte ansvar og krav til fremdrift for utbygginger. Dette for å unngå at mange selskaper og aktører gjør de samme utredningene, og må vurderes hvem som er mest egnet til å utføre undersøkelser.

Det må lages en plan som inkluderer klart systemansvar, planansvar / arkitektroller på land og til havs. Det må tenkes helhetlig, inkludert klargjøring om eierskap og drift av nettet, kostnader ved bruk og prinsippet om at investeringer og kostnader tas av de som har mest nytte av at det støttes. Vi må unngå

at "hver utbygger lager hver sin radial". Samtidig er det svært viktig at nettutbygging ikke forsinker fremdriften på prosjektene.

Det må klargjøres kontraktmodeller, kostnader og prinsipper for nett-tilknytning. Det må raskt komme på plass en fremtidsrettet modell for et Nordsjønett, inkludert en finansieringsmodell som bidrar til å utløse investeringer. Vi legger til grunn at havvindprosjektene også skal kunne forsyne offshoreinstallasjoner for olje og gassproduksjon. Prinsippet bør være at finansiering av et Nordsjønett bør skilles fra finansieringen av transmisjonsnettet på land slik måte at kundene på land ikke blir belastet kostnader for offshore nettet. Det er avgjørende for kraftintensiv industri på land som er i en global konkurranse. Det bør derfor utredes om det er mulig å lånefinansiere utbyggingen med et skille mot nettet på land, eller om den modellen som er etablert for gassrørsystemet med privat eierskap og en fastsatt avkastning er den beste løsningen. Det er viktig at Norge engasjerer seg i og kobler seg på utviklingen av en havvindinfrastruktur i Nordsjøen for å ivareta norske interesser. Nettutviklingen i Nordsjøen må underbygge en satsing på havvind i Norge med et effektivt og integrert kraftmarked til landene rundt Nordsjøen. Norske aktører må ta en aktiv rolle knyttet til EUs arbeid med utvikling av rammeverk for hybridprosjekter og et mulig fremtidig masket offshorennett i Nordsjøen.

Utsira Nord

Norsk Industri støtter forslaget om å tildele areal på Utsira Nord etter objektive ikke-diskriminerende kvalitative kriterier. Med valg av riktige kvalitative kriterier vil dette legge til rette for teknologiutvikling av skalering av flytende havvind som er nødvendig for å redusere kostnadsnivået:

- Flytende havvind er et område med konkurransefortrinn fra flyter- og subsea-teknologi og ikke minst Hywind-prosjektene.
- Det er viktig å avklare nivået på og type støtte som kan gis for utbygginger på Utsira Nord så raskt som mulig. Departementet har pekt på Enova, men da må det raskt avklares om aktuell type støtte kan gis under dagens Enova-mandat, om mandat må endres eller om det må på plass andre løsninger.
- Andre støtte mekanismer enn Enova kan også vurderes dersom disse gir ønsket effekt og kan etableres i tide for de første flytende havvind prosjektene. Et grunnleggende premiss er at vi ivaretar våre internasjonale forpliktelser gjennom statsstøttereguleringen og at hva handlingsrommet innenfor dette er avklares raskt.
- Finansiell støtte til teknologiutvikling blir således viktig for å styrke konkurranseposisjonen til norske leverandører. Dette gjelder primært for flytende havvind, men også for bunnfast havvind på dypere vann vil teknologiutvikling og mer effektive installasjonsmåter bli viktig for å redusere kostnadsnivået.
- Aktørene trenger å vite i hvilket stadium av prosessen subsidienivået blir gjort kjent, størrelsene på støtten og på hvilket tidspunkt tildelinger til konkrete prosjekter skjer.

Aktivitetsplikt

Aktivitetsplikt når en får tildelt areal er svært viktig. Modellen må være slik at en aktør ikke kan få tildelt areal, for så å kunne selge dette videre til andre eller bare holde på arealet uten at det settes i gang prosjekter. Man må være sikker på at regelverket lages slik at det er tydelig og uten rom for tolkninger. Slik at det faktisk ikke kan holdes arealer over lang tid uten at prosjektet kommer.

Forskning, utvikling og industrialisering

Det er fremdeles et behov for betydelig forskning- og innovasjonsinnsats knyttet til industrialisering og oppskaleringen av havvind, inkludert utvikling av et masket offshore HVDC-nett (hybride forbindelser). Trenden går mot større turbiner og dypere vann som stiller større krav til teknologi og kompetanse. Storskala installasjon, drift og vedlikehold av havvindparker bringer frem nye utfordringer og muligheter i hele verdikjeden. Finansiell støtte til teknologiutvikling blir således viktig for å styrke konkurranseposisjonen til norske leverandører. Dette gjelder primært for flytende havvind, men også for bunnfast havvind på dypere vann vil teknologiutvikling og mer effektive installasjonsmåter bli viktig for å redusere kostnadsnivået.

Satsing fremover

Den globale vind-industrien utvikler seg raskt, og leverandørindustrien trenger et betydelig hjemmemarked for å få eksportmuligheter og økte markedsandeler i årene fremover. Norsk Industri har nylig gjennomført et omfattende prosjekt med tittelen "Leveransemodeller til havvind" der fakta og innsikt i hvor vi står, hvor vi ønsker å komme, samt klare anbefalinger til industrien og myndighetene fremkommer. Kort fortalt trenger leverandører referanser fra gjennomførte prosjekter og leveranser, forutsigbarhet for en langsiktig satsing, et godt Nordsjømarked og en tilknytning til det europeiske strømmarked for utbygginger på norsk sokkel i Nordsjøen. Det anbefales at det gjennomføres, så raskt som mulig, et «Offshore Wind Entry»-program for leverandørindustrien for å forstå risiko, prosjektypene og hva som etterspørres for å lykkes i havvind. Dette er nyttig også som en forberedelse til utbygginger på Sørlege Nordsjø og Utsira Nord. Norsk Industri peker på organisasjonen Norwep, som en svært god virkemiddelaktør på eksport for leverandørene innen energibransjen, for å gjennomføre dette sammen med industrien.

Jevnlige tildelingsrunder legger til rette for langsiktig satsing og industribygging. Rammeverket bør derfor legges opp til jevnlig åpning av arealer og tildeling av konsesjoner for å sikre tilgang på nye prosjekter, i kombinasjon med en statlig uttalt ambisjon om fremtidig økt havvindproduksjon. Dette sikrer skala, et solid hjemmemarked for industrien og muliggjør langsiktige investeringer i kapasitet, kompetanse, teknologi og infrastruktur.

Norsk Industri stiller gjerne i møte med departementet for å nærmere utdype våre synspunkter, og vi ser frem til et godt samarbeid og fortgang i den videre prosess.

Med vennlig hilsen

Norsk Industri

Stein Lier-Hansen

Adm. Dir.